"QAMASHI TUMANING QISHLOQLARI OYKONIMLAR"

Ermo‘minov Bo‘ri Norqo‘chqor o‘g‘li
Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari yo‘nalishining 3-kurs 02099 guruh talabasi. Nishon tumani Shirinobod MFY-ning 21-Umumiy õrtta ta’lim maktabining Geografiya va Iqtisod fani Õqituvchisi.

Kirish

Oykonimiya: Oykonim deganda, shahar, qishloq,ovul,va boshqa aholi punktlari tushuniladi shahar yirik aholi punktlari bõlub, iqtisodiy, ma’muriy va madaniy markaz sanaladi. Qishloq aslida kichikroq aholi yashaydigan punkt.Qishloq aslida "qishlaydigan joy" monosi bo‘lib, yaylov -yozda yashaydigan joy so‘zining aksi. Aholi punktlari ovul-kichik qishloq yoki chorvachilik qishlog‘lari,qõrğoncha katta qishloqdan ajralgan qishloq, Mahalla mustaqil qishloq yoki katta qishloqning bir bo‘lagi kabi turlarga bo‘linadi.Õzbekistonda 13000 aholi punktlari bor.Õzbekistonda oykonimlarning umumiy soni 30000 dan ziyod Oykonim: aholi yashaydigan joylar (qishloq,posyolka, shahar)nomi

Asosiy Qism:

Almat-Qamashi tumanida joylashgan qishloq nomi.xalqona izohiga ko‘ra,Almat (Ali Muammar ismining qisqargan shakli, soddalashtirish shakli-Almat)ismli kishi birinchi bo‘lib qo‘rg‘on, hovli,qurgan so‘ng shu o‘lkada qishloq tashkil topgan Almat O‘zbek xalqining etnik tarkibida urug‘.Bu urug‘ turkiy xalqlarga mansub.Oltoy va kareyitlarda almat urug‘ va qabilalar bilan bog‘liq vaqt o‘tishi bilan urug‘ nomi qabilalar nomidan qishloq nomi kelib chiqqan

Qõshkõl -Qashqadaryo viloyatining Qamashi tumani Hisor tog‘larining sõlum go‘shasida joylashgan qishloq. Bu qishloq yonma-yon joylashgan ikkita ko‘l atrofida quruqlikdan tashkil topgan õrtasi chuqur bo‘lgan va suv bilan to‘lgan chuqur suv havzasi.yonma -yon ikkita ko‘l atrofida joylashgan qishloq.

KÕkabuloq -Qamashi tumani hududidan joylashgan qishloq nomi. Kõka+buloq.õzbek tilida kõka so‘zi yo‘q.Kõk,kõkat, so‘zlari uchraydi.turkiyki tilidagi kõk ko‘kat sözleri bor kõkat õt õlanlar majmuasi. Buloq yer osti suvlarining yer yuzida chashma shaklida chiqishi KÕkabuloq õt õlan ko‘p uchraydigan qishloq nomini bildiradi.

Kon. q . q.yer osti va yer usti foydali qazilmalarga boy bo‘lib asosan tuz koni ko‘zda tutilgan bo‘lib,Nasl, yani Boybachcha kon joylashgan qishloq kon hisoblanadi.

Changak- Qamashi tumaning qishloqlari.Fors va tojjik tilidagi so‘z "sanggoh" sang"tosh "goh" loq sangloq toshloq so‘zining õzgargani: sanggoh ,sangli ham kattak, changak. Qishloq yonidagi daryo oqanligi sababa katta toshlar yuzaga kelgan.

Besho‘choq-Qamashi tumani hududidan joylashgan qishloq nomi tarkibida beshta o‘choq chorvadorlarning, ko‘chmanchi aholining yaylovga yozda yashaydigan joylarda yer yuzasining sal balandroq joydan qazilib, usti cho‘p yog‘och va xas xashak bilan yopilgan vaqtinchalik makoni, yerto‘lasimon boshpana o‘choq.ko‘p yoki bir necha yerto‘lasi yoxud yerto‘lasimon boshpanasi bilan bog‘liq joylashgan qishloq nomi Besho‘choq deb ataladi.

Boybo‘ri Qamashi tumaning qishloq nomi , tarkibida umumturkiy so‘zlar;boy+bo‘ri.Boy so‘zining lug‘aviy ma’nosi judayam qadimgi davrlarda borib taqaladi-Ulug‘, katta, buyuk,ulkan, yuksak darajada rivojlangan, muqaddas,mo‘tabar, katta mol dunyo martaba egasi, badavlat. Qadimgi turkiy xalqlarning umay (ayol, Malika Xudo afsonaviy ayol mabud yosh bolalarni panohida asravchi iloh yaratuvchi ayol Malika)so‘zinig o‘zgargan va soddalashtirilgan tartibi.

Galajar Qamashi tumaning qishloq nomi.tarkibi tuzilishga ko‘ra.gals+jar.meyoridan ko‘p miqdoridan ortiq, ko‘p jarlarga to‘la qishloq.

Govdara Qamashi tumaning tog‘li hududdida joylashgan qishlog‘i chohga o‘xshash chuqur bo‘lgan joyda joylashgan qishloq.daraikki tog‘ va tog‘ oralig‘idagi uzun,tor chuqur bo‘lgan joyda joylashgan qishloq Govdara yonidagi qishloqlarga nisbatan chuqur bo‘lgan joyda joylashgan qishloq Gov Fors va tojik tilidagi so‘z bo‘lub O‘zbek tilida Katta Ho‘kiz ,dara esa chuqur ikki tog‘ orasidagi chuqur bo‘lgan joyda aytiladi.

Dovut-Qamashi tumani hududida joylashgan qishloq nomi.Dovut kishi ismi . Qadimgi yahudiylar tilidan arab tiliga o‘tgan Diniy rivoyat Dovut-Payg‘ambar.temurchilarning piri.

Do‘konxona -Qamashi va Dehqonobod tumani hududidan joylashgan qishloq nomi tarkibida,:

Sho'xmazor-Qamashi tumanida joylashgan qishloq nomi. Tojik tilidagi Shax (chóqi,qoya, baland qismida joylashgan yuksak tepalik sõzining mahalih aholi nutqida õzgargan shakli -shõx.Nomning qadimgi shakli shaximazor balandliklardagi mazot.Qabriston nomidagi qishloq.Arabchacha mazor-qabr , tojik cha gõr va qabriston nomi bilan bog‘liq vaqt o‘tishi bilan qishloq nomiga aylangan.

SHirinobod-Qishloqlar nomi.Tarkibi:shirinobod,shirin++o+bod (f-t)õzbek xalqining urug‘lardan biri bu geagrafik termin Õzbekistoning ko‘pgina joylarida uchraydi misol uchun ,Sirdaryo viloyatining Shirin shahri Qashqadaryo viloyatining Nishon tumani Shirinobod, Alisher Navoiy "Xamsa "asari ham Shirin obrazi gõzalik timsoli sifatida kelgan. Obod va farovon va yangidan õzlashtirgan joy,yangi qurilgan Qishloq nomlari tarixda kishilar ismlari qõshilgan joy nomlari asosan qishloq nomi yaralgan: shirin ismli kishi birinchi asos solgan qishloq - Shirinobod ikkinchi izohi cho‘lda chuchuk suvli, iste’mol uchun yaroqli suv-shirin -fors +tojik tilidagi so‘z õzbek tilida chuchuk, shirin suvli quduq shirinquduq, Achchiq, talx suvli quduq-achchiq,achiquduq, shirinquduq nomi soddalashtirish, quduq so‘zi tushib qolgan, avvalgi nomi shirin tarzida qõllangan. Shu yerda quduq nomi qayta tiklangan.Eski shirin nomiga+obod so‘zi qo‘shilib=shirinobod jon nomi kelib chiqqan.

Xulosa

Oykonimiyalar eng õzgarvvchi tarmoqlari bo‘lub.õlka tabiati iqlimi ,i tog‘ oralig‘idagi botiqlari , jamiyat hayotida asirlar davomida rõy beradigan tarixiy va madaniy, ijtimoiy va iqtisodiy siyosiy hodisa va jarayonlarni aholining kasb hunar nomlari, kishining ismi va sharif va urug‘ qabila boshlig‘i va boshqa aholi punktlarida oykonimlarning umumiy manoda aksi bor.Maqolada Qadimgi Qamashi tumaning qishloq oykonimlarning umumiy joy nomlari yoritilgan .

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1.Nafasof.T.õzbek nomnomasi.-Qarshi,Nasaf.1993

2. Amaliy Geografiya"Sharqi"nashriyoti Toshkent.2015

3.ToponimikaS.Qorayev .T.2006

4.Tõra Nafasof Qashqadaryo Qishlonomasi.Toshkent"Muharrir"Nashriyoti 2009

5.Qarshi Davlat universitetining Geografiya Kafedrasi Toponimika (Ma'ruza matni) Qarshi 2016 .Eshboy. B R.Usmonova